

ตลาดนัดการเงิน

ศ...กำพล สุทธิพิเชษฐ์
ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารผลิตภัณฑ์
และการตลาดสินเชื่อผู้บริโภค
ธนาคารกสิกรไทย

ความสูญเสียที่คาดหวัง (Expected Loss)

จากข้อหวัเรื่องในวันนี้ ถ้าใครไม่ได้อยู่ในแวดวงธนาคาร โดยเฉพาะการบริหารความเสี่ยง อาจจะไม่คุ้นเคยกับคำว่า Expected Loss ส่วนภาษาไทยผมขออนุญาตแปลว่า เป็น “ความสูญเสียที่คาดหวัง” บางท่านอาจจะคิดว่าใครเขาคาดหวังว่าจะสูญเสียกัน เวลาทำอะไรใครๆ เขาก็คาดหวังว่าจะไม่สูญเสียกันทั้งนั้น

เนื่องจากธุรกิจการเงินเป็นธุรกิจที่แตกต่างไปจากธุรกิจทั่วๆ ไปค่อนข้างมาก ถ้าท่านทำธุรกิจทั่วๆ ไป ท่านผลิตสินค้าได้ ก็นำออกขาย ขายได้รายได้ก็เข้าบริษัท ก็จบกัน แต่สินค้าของธนาคารคือ เงินให้สินเชื่อ ดังนั้นเมื่อมีลูกค้ามาขอกู้ธนาคารก็จะพิจารณาให้กู้ จากนั้นก็ส่งมอบเงินกู้ให้รับรัฐรายได้จากดอกเบี้ยเป็นรายได้ของธนาคาร แต่ยังไม่จบเท่านั้นครับ เพราะธนาคารยังต้องนั่งภาวนาให้ลูกหนี้นำเงินที่เขาไปมาคืนให้ธนาคารในอนาคต ดังนั้นธนาคารจึงยังมีโอกาสที่จะได้หรือไม่ได้เงินคืนทางการเงินเขาเรียกว่า มีความเสี่ยง กรณีนี้ถือว่าเป็นความเสี่ยงด้าน **เครดิต (Credit Risk)** ครับ

แล้วธนาคารจะทราบ Expected Loss ได้อย่างไร และจะทราบไปทำไม นั่นคือสิ่งที่ผมจะเล่าให้ฟังในวันนี้ครับ เริ่มจากว่า Expected Loss ธนาคารนำไปทำอะไร ถ้าเป็นธุรกิจทั่วๆ ไป เวลาท่านจะขายของ ท่านจะกำหนดราคาขายอย่างไร ก็แน่นอนท่านต้องดูว่าต้นทุนขายท่านเป็นเท่าไร จากนั้นก็ดูค่าใช้จ่ายในการขายและบริการต่างๆ และท่านก็บวกกำไรที่ท่านอยากจะได้ ท่านก็จะได้ราคาขายที่ครอบคลุมต้นทุนต่างๆ และมีกำไรตามที่ต้องการ เช่น ถ้าท่านขายปากกาค่า 10 บาท แสดงว่าราคา 10 บาทนั้นครอบคลุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายทั้งหมดของปากกาแล้วมีกำไรด้วย

แต่สำหรับการให้สินเชื่อของธนาคารนั้นแตกต่างกันครับ อย่างที่เรียนให้ทราบข้างต้นว่า สินค้าของธนาคารคือ เงินให้สินเชื่อ และมีความเสี่ยงด้านเครดิต (กล่าวคือ มีโอกาสที่จะไม่ได้เงินคืน) ดังนั้นการให้สินเชื่อแก่คน 10 คน ไม่ง่ายเหมือนขายปากกาครับ เพราะคน 10 คนนั้นนิสัยใจคอแตกต่างกัน **ความสามารถในการหาเงินมาคืนธนาคารก็แตกต่างกัน** เรียกได้ว่ามีความเสี่ยงด้านเครดิตที่แตกต่างกันจากการที่สินค้าของธนาคารที่ขายมีความเสี่ยงดังกล่าว ดังนั้น ธนาคารจึงต้องมีการบวกค่าความเสี่ยงดังกล่าวเข้าไปไว้ในราคาสินค้า (ก็คืออัตราดอกเบี้ยเงินกู้)

ส่วนต่อไปเราจะมาดูกันว่าค่า Expected Loss คิดมาได้อย่างไร ค่า Expected Loss ประกอบไปด้วยตัวแปรหรือปัจจัยหลักๆ อยู่แค่ 3 ตัว คือ 1. Probability of Default (PD) 2. Exposure at Default (EAD)

3. Loss Given Default (LGD) ผมจะอธิบายทีละตัว ดังนี้

Probability of Default (PD) คือ โอกาสที่ลูกค้าจะผิดนัดชำระธนาคารจะพิจารณาจากลักษณะและความน่าเชื่อถือของลูกค้าว่าลูกค้าแต่ละรายที่ได้เงินกู้ไปแล้ว จะมีโอกาสที่ไม่มาชำระคืนในอนาคตเป็นเท่าไร ธนาคารเองจะมีการจัดอันดับเครดิตของลูกค้าแต่ละราย ถ้าลูกค้าที่อันดับเครดิตดีๆ ก็จะมีโอกาสที่จะผิดนัดชำระหนี้ (ค่า PD) น้อยกว่าลูกค้าที่อันดับเครดิตแย่ๆ

ผมยกตัวอย่างง่ายๆ ให้ดูนะครับ ธนาคารรับลูกหนี้ที่มีอันดับเครดิตเหมือนกัน (สมมติว่าอันดับเครดิต A) มา 10 คน เวลาผ่านไป 1 ปี ปรากฏว่าลูกค้าที่มีอันดับเครดิต A 10 คน กลายเป็นหนี้เสีย (ผิดนัดชำระหนี้) 1 คน และยังคงเป็นหนี้ดีอยู่ 9 คน ดังนั้นค่า **Probability of Default (PD)** ของลูกค้าอันดับเครดิต A เท่ากับ 10% กล่าวคือ ถ้าธนาคารรับลูกหนี้ที่มีอันดับเครดิต A เข้ามา 100 คน เวลาผ่านไป 1 ปี จะมีโอกาสที่จะมีคนผิดนัดชำระ 10 คน ถ้าอันดับเครดิตยิ่งแย่ ค่า PD ก็จะมีสูงครับ

Exposure at Default (EAD) คือ มูลค่าของหนี้ที่จะเกิดขึ้นเมื่อถึงเวลาที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระ ค่า PD ที่กล่าวข้างต้นเรามองที่ตัวลูกค้า แต่ค่า EAD นี้เรามองที่ผลิตภัณฑ์ของธนาคารที่ลูกค้าใช้ครับ เพราะผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน เวลาที่ลูกค้าผิดนัดชำระ มูลค่าหนี้ที่เกิดขึ้นก็จะแตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น เงินกู้ระยะยาวที่ลูกค้าเบิกถอนไปทั้งหมด (เต็มวงเงิน) ในวันแรกแล้ว หลังจากนั้นลูกค้าก็ชำระคืนมาตลอด ยอดคงค้างสินเชื่อลดลงมาเรื่อยๆ และส่วนที่ลดลงมานั้น ลูกค้าก็ไม่สามารถเบิกถอนได้อีก ดังนั้นเวลาที่ลูกค้าผิดนัดชำระ มูลค่าหนี้ที่ผิดนัดชำระก็จะเท่ากับยอดคงค้างสินเชื่อที่มีกับธนาคาร ณ ขณะนั้น

Loss Given Default (LGD) คือ มูลค่าของหนี้ที่เสียหายจริงๆ หลังจากนำหลักประกันที่มีมาหักกลบลบหนี้แล้ว ค่า LGD นั้นดูที่มูลค่าหลักประกันที่ลูกค้าให้ไว้กับธนาคาร และธนาคารนำออกขาย หลังจากได้เงินมาก็นำมาหักค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้ต่างๆ และหาเป็นมูลค่าปัจจุบัน (NPV) กลับไปปีที่ขอกู้ ก็จะทราบว่าการธนาคารได้คืนมาเท่าไร เมื่อเทียบกับมูลค่าหนี้ที่คงค้าง ยกตัวอย่าง หลักประกันมูลค่า 10 ล้านบาท หลังจากฟ้องร้องกันเสร็จ ได้มา 10 ล้านบาท แต่เมื่อหักค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ผ่านมามากมาย ปี รวมถึงค่าของเงินที่ลดลงแล้ว อาจจะเหลือแค่ 7 ล้านบาท เมื่อเทียบกับหนี้ 10 ล้านบาท แสดงว่าธนาคารได้คืนมา 70% (Recovery Rate = 70%) ส่วน LGD คือ 30% (1-Recovery Rate) แสดงว่า ธนาคารสูญเสียจริงๆ 30%

สรุป ค่า EL จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเสี่ยงในการผิดนัดชำระของลูกค้า (PD) ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละคน และขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าใช้ (EAD) ว่า จะสร้างความเสียหายได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละผลิตภัณฑ์ และสุดท้ายขึ้นอยู่กับมูลค่าและสภาพคล่องของหลักประกันที่ให้ธนาคาร (LGD) ว่า จะครอบคลุมมูลค่าความเสียหายได้มากน้อยเท่าไร ซึ่งก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละประเภทของหลักประกัน ผมขอยกตัวอย่างการคำนวณ EL เช่น **ลูกค้าขอกู้เงิน 1 ล้านบาท อันดับเครดิต A (PD = 5%) ขอกู้ OD (EAD = 100%) มีที่ดินเป็นหลักประกัน (LGD = 30%)** ดังนั้น ลูกค้ารายนี้จะมีค่า EL = (1 ล้านบาท) (5%) (100%) (30%) เท่ากับ 1.5 หมื่นบาท แสดงว่าลูกค้ารายนี้มีความสูญเสียที่คาดหวัง 1.5 หมื่นบาท ซึ่งต้องบวกไว้ในราคาขายครับ หวังว่าเนื้อหาเดือนนี้คงไม่หนักไปนะครับ พบกันใหม่เดือนหน้าครับ ○